

Eduard Carbonell ha canviat de despatx. L'habitació respira un altre aire. Les fotografies en blanc i negre que narren de manera visual la història del museu han quedat arraconades. Carbonell s'envolta de poques coses, ordenades. En una paret preferent destaca un immens dibuix planimètric, a vol d'ocell, de les sales del Romànic, on es defineix el projecte museogràfic. L'aire condicionat funciona. El director del MNAC està relaxat, fa bona cara. Tanmateix, el seu cos ha acusat l'esforç. Camina amb més dificultats que fa uns mesos.

—Finalment, s'inaugura el 13 de desembre?

—Sí, diada de Santa Llúcia.

—Voluntat de coincidència?

—Home, és una bona data: s'inicien les festes de Nadal, Santa Llúcia és un personatge iconogràfic significatiu, el dia cau en dimecres... Vam pensar que ens anava bé.

—Què tenen previst fer?

—Serà una inauguració envoltada d'actes acadèmics, jo penso que molt austera.

—Per què austera?

—La trajectòria del museu es pot definir a través de tres vies i a cadascuna d'aquestes vies donarem resposta. Primer: El museu és patrimoni, difusió d'aquest patrimoni i recerca. Segon: El museu ha de convertir-se en l'eix vertebrador del programa museístic d'art del país. Tercer: Volem que sigui un museu de nivell internacional, que si bé ja ho és per les seves col·leccions, hem de consolidar-lo a partir de les nostres activitats.

Inauguració austera. En realitat, la inauguració es desenvoluparà al llarg de tota la setmana del 13 de desembre. Hi seran convidats professionals especialitzats: directores de museus d'aquí i de fora, personalitats importants de la historiografia de l'art... S'impartiran conferències i es realitzaran unes jornades de portes obertes al llarg del cap de setmana per a tot el públic. A més, les sales d'art romànic estaran complementades amb una exposició temporal que, segons diu Carbonell, exemplifica el present i el futur del museu, "perquè el MNAC no és un armari on es guarden les peces i prou". De títol: *Agnus Dei*. Es tracta d'una exposició d'art contemporani on es mostraran una trentena de peces d'artistes que s'han sentit atrets per l'art romànic i l'han reflectit en la seva obra. Des de les avantguardes fins a l'actualitat, amb peces de Picabia, Chagall, Picasso, Miró, Tàpies, Zush...

El gran saló oval estarà buit —Ramon Guardans, l'actual president del patronat del MNAC, ho va deixar ben clar: "Mentre jo estigui al patronat, l'escultura del mitjà de Tàpies no es col·locarà"—. Al seu voltant ja funcionarà la botiga-llibreria, la cafeteria

**Ara fa un any
Eduard Carbonell
es feia càrrec de
la direcció del
Museu Nacional
d'Art de
Catalunya,
amb el
compromís
d'obrir les sales
d'art romànic
abans del 1996.
Avui ja hi ha
data: el 13 de
desembre de
1995. Però les
limitacions
—de temps
sobretot—
han condicionat
el seu projecte.**

i l'auditori, on es mostraran dos audiovisuals sobre el museu. El visitant tindrà a l'abast un servei informatitzat on trobarà informació sobre una bona part de les peces que inclou el MNAC; també podrà endur-se un fullet de mà, un quadern pedagògic, i podrà adquirir una guia que el documentarà a través de les sales del romànic. El visitant que vulgui una informació més concreta podrà apuntar-se a les visites especialitzades. Per començar, se'n preparen dues: una visita aprofundida de Tàll i un recorregut al voltant de les formes zoomòrfiques o animalistes del romànic.

Eduard Carbonell va assumir la direcció del Museu Nacional d'Art de Catalunya ara fa un any. Al llarg de l'agost i el setembre va estudiar la situació, l'organització i el personal del museu. El mes d'octubre va deixar la Direcció General de Patrimoni i es va abocar en el projecte museogràfic del romànic. Va reorganitzar les àrees, mantenint els equips, malgrat que va situar en punts estratègics de l'organigrama a persones de la seva confiança. Va encarregar dues auditories, una d'arquitectònica i una altra d'econòmica, la darrera de les quals ha constatat irregularitats en la gestió de l'anterior director, Xavier Barral. Carbonell també ha aconseguit controlar les notícies a la premsa. El MNAC ha aparegut comptades vegades als mitjans de comunicació, i quan ho ha fet ha estat per exemplificar la seva tasca: el trasllat dels absis a la seva ubicació definitiva. Avui, amb un projecte museogràfic definit i amb la majoria d'absis ja col·locats, el director diu que "la part més difícil ja està superada" i ha decidit posar totes les seves energies a consolidar un equip modèlic de restauració —un dels aspectes més criticats de l'època Barral— i iniciar la secció de documentació i recerca, que segons Carbonell, són les dues línies d'actuació que donaran prestigi al museu. Pel que fa a les sales del gòtic, té previst d'obrir-les l'estiu vinent, cap al mes de setembre: "Ja tenim un esborrany del programa, amb una llista d'obres, amb unes agrupacions d'àmbits i amb un dibuix sobre el plànol. A partir del setembre em tanco amb el gòtic. Abans no ha estat possible fer-ho, perquè el romànic porta problemes, és molt complicat."

Sacrificis... Eduard Carbonell, va fer-se càrrec de la direcció del MNAC amb una sèrie de limitacions. Tenia una data límit, un pressupost ajustat, havia de ser hereu de les gestions dels directores anteriors i havia d'empassar-se una sèrie d'intervencions arquitectòniques que ja no podien ser modificades. Tot això ha condicionat, inevitablement, el seu projecte museogràfic. "És clar que no podia permetre'm de cap manera fer *tabula rasa*. No partir de zero és potser el sacrifici més gran que he fet, però potser no és un sacrifici,

encara que és més fàcil projectar un museu si et donen un full en blanc i pots dissenyar-lo com vulguis. Les coses fetes, les has de valorar. Això és el que vaig fer: partint del meu criteri, com pensava que havia de ser el museu, vaig mirar què s'hi podia fer i què s'hi podia conservar del passat, escatint exactament què em servia i què no em servia per al meu discurs. Hi ha coses que no hauria fet, però no són essencials. Per exemple, possiblement m'hauria repensat el muntatge de pladur —el material dels envans que uneixen els absis—, que va triar la Gae Aulenti. Però ho vaig acceptar, perquè el projecte arquitectònic ja estava fet. Canviar això representava... imagina't, *begin the begin*, tornar a començar. El disseny és Aulenti i em sembla bé, ha de ser així. He renunciat a altres coses, és evident, però no han contradit mai el que entenc que ha de ser el museu i el discurs museogràfic.”

El recorregut. El dia de la inauguració el visitant entrarà per la porta principal i dirigint-se a l'ala esquerra del Palau Nacional, abans d'entrar al saló oval, s'endinsarà a la primera sala d'art romànic. La primera cosa que veurà serà l'absis de la Seu d'Urgell, amb els dos magnífics frontals que s'hi relacionen. És un inici fort, ja que aquest absis és el de majors dimensions dels conservats. “Amb aquest absis d'entrada, marquem una voluntat de significació —explica Carbonell—. Si bé cronològicament s'hauria de començar per Boí, el de la Seu d'Urgell representa una entrada magnífica”. En la mateixa sala es trobaran tres làpides amb inscripcions hebrea, islàmica i romana; una mostra de monedes; diversos capitells cordovesos del segle X i una sèrie de capitells romànics una mica posteriors.

Seguint a mà esquerra els visitants entraran en l'àmbit de les pintures de Sant Joan de Boí i continuant el recorregut apareixeran les obres a l'entorn de Pedret, acompanyat dels conjunts de l'absis de Burgal, de Santa Maria d'Àneu, de Pedret i les pintures d'Àger. Al mateix espai, de costat, són col·locats l'absis de Santa Maria de Mur (fins ara inèdit) i el de



Eduard Carbonell, director del MNAC, al costat del frontal de l'altar de Durro. Carbonell es queixa que una de les complicacions més importants ha estat la limitació de l'espai per al MNAC.

Sant Miquel del Castell de Marmellà. “És una filigrana comparativa, ja que tracten el mateix tema iconogràfic. Aquesta és la intenció.” Successivament apareixeran l'absis de Ginstarre de Cardós i el d'Esterrí de Cardós, per donar pas a un nou àmbit definit per la iconografia de la verge i de Crist a base d'imatges i frontals.

En aquest punt el visitant arribarà a Sant Climent de Taüll, on admirarà també una sèrie de mobiliari litúrgic de l'època. Enfront trobarà Santa Maria de Taüll, on es restitueixen no solament les pintures de la nau sinó també les de l'arc triomfal. Ambdós absis, obres mestres de la col·lecció, s'han col·locat a dos metres i mig per sota del nivell de la nau, a fi de reproduir-los tal com eren en l'església original.

Un espai dedicat a imatgeria precedirà les pintures murals de l'església de Sant Pere de Sorpe, per continuar amb els absis d'Estaon, Engolasters i Sant Esteve d'Andorra, que ja té una influència bizantina ben marcada. Després l'atri de Cardona, exposat per primera vegada. Tanquen el recorregut les pintures de San Pedro d'Arlanza, l'absis de Sant Cristòfol de Tosses i la reproducció de la sala capitular de Sixena.

En total es mostraran unes 250 peces. Moltes obres per un espai que s'ha descobert insuficient. Això ha comportat que la majoria dels absis no adoptin la perspectiva original, i alhora ha calgut trencar en alguns moments el discurs cronològic: “La limitació d'espai ha estat una complicació, perquè tenia clar que havíem de mostrar tots els absis, que si no quedarien relegats a les reserves. L'espai també ha forçat algunes contradiccions voluntàries, per exemple en la col·locació de l'absis de Tosses. Aquest és posterior cronològicament a Sixena, però per raons d'espai només podia col·locar-se d'aquesta manera. Per tant, en som conscients i ho assumim. Ho dic perquè les crítiques vindran per aquest cantó, suposo.”

La limitació de l'espai destinat al romànic fa que el projecte museogràfic estigui tancat però que no sigui del tot definitiu. Perquè a la llarga Carbonell vol establir unes petites modificacions: “En el projecte global del museu, pel que fa a la distribució d'espais, hem previst que tant el recorregut del romànic com el del gòtic acabin sortint al saló oval, agafant un tros d'espai més del corredor que voreja la gran sala. D'aquesta manera, en el cas del romànic, se sortiria per Cardona i quedaria un espai que podríem destinar a mostrar temporalment fons propis, a mode d'exposicions monogràfiques. Però de moment, en això no hi entrem encara, perquè no hi ha viabilitat econòmica per fer-ho. Però espero que sigui ben aviat”.

Montserrat Scrra